

قوانین کشورهای عربی در ضدیت با عادی‌سازی: تصویر کلی منطقه

به قلم جوزف براودی (fa/experts/jwzf-brawody/) مصطفی الدسوقی (fa/experts/mstfy-aldsqwy/)

۲۸ اوت ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

(English) / (policy-analysis/arab-anti-normalization-laws-regional-sketch) / العربية (ar/policy-analysis/alqwanyn-alrby-talmnaht-iltbtby-swrt-aqlmyt)

درباره نویسنده

جوزف براودی (fa/experts/jwzf-brawody/) جوزف براودی، رئیس «مرکز ارتباطات صلح» است

مصطفی الدسوقی (fa/experts/mstfy-aldsqwy/) مصطفی الدسوقی، مدیر «شورای عربی برای یکپارچگی منطقه‌ای» است

تحلیل کوتاه

در ۶ آگوست ۲۰۲۰، کوری بوکر سناتور دموکرات و راب پورتمن سناتور جمهوریخواه به طور مشترک طرحی به سنا پیشنهاد کردند تحت عنوان «قانون تقویت گزارشگری درباره اقدامات علیه عادی‌سازی روابط با اسرائیل سال ۲۰۲۰». این طرح از وزیر خارجه آمریکا می‌خواهد سالانه درباره موارد اقدامات تلافی‌جویانه دولت‌های عرب علیه شهروندان هر کشور عربی که وارد رابطه مردم-با-مردم یا اسرائیلی‌ها می‌شوند گزارش دهد.

لیحه از «شورای عربی برای یکپارچگی منطقه‌ای» (http://english.thearabcouncil.org). هم نام می‌برد که یک سازمان پان‌عرب مخالف تحریم اسرائیل است. این سازمان در ملاقات نمایندگان خود (http://english.thearabcouncil.org/articles/protect-the-arabs-who-engage-in-dialogue-with-israeli-citizens) با مجمع ملی فرانسه در فوریه ۲۰۲۰، لزوم چنین قانونی را مطرح ساخته است.

این طرح مسئله مورد بحث را چنین توضیح می‌دهد:

درحالی که برخی دولت‌های عضو اتحادیه عرب تمایل خود را به ارتقای همکاری با دولت اسرائیل در سطح دولت-با-دولت نشان می‌دهند، کماکان بیشتر آن‌ها شهروندانی را که در حوزه‌های غیردولتی با اسرائیلی‌ها روابط مردم-با-مردم برقرار می‌کنند یا ترکیبی از مجازات‌های قضایی و فراقضایی تحت پیگرد قرار می‌دهند. برخی دولت‌های اتحادیه عرب قوانین ضدعادی‌سازی بی‌رحمانه‌ای دارند که شهروندان‌شان را به خاطر روابط مردم-با-مردم با اسرائیلی‌ها مجازات می‌کند. طیف مجازات‌ها از حبس تا لغو تابعیت و اعدام را در بر می‌گیرد. مجازات‌های فراقضایی این دولت‌ها و دیگر دول عربی شامل زندان بدون محاکمه، اتهام «خیانت» در رسانه‌های تحت کنترل دولت و قرار گرفتن در لیست سیاه شغلی می‌شود. قوانین ضدعادی‌سازی به همراه دیگر انواع مجازات عملاً این جوامع را محکوم به بیگانگی متقابل می‌کند و به تبع آن امکان آشنی و سازش را کاهش می‌دهد. طرح یادشده زمینه تازه‌ای ایجاد می‌کند که این موضوع در سطح کشور-به-کشور در سراسر خاورمیانه و شمال آفریقا توسط کارکنان وزارت خارجه مطرح شود و مورد مذاقه قرار گیرد.

وجود قوانین ضدعادی‌سازی در کشورهای عرب برای سیاست‌گذاران امری کاملاً شناخته‌شده است. ازین گذشته بعضی از قربانیان مورد توجه بین‌المللی قرار گرفته‌اند. ولی اطلاعات محدود و پراکنده‌ای از سازوکار آن وجود دارد. مجازات شهروندان صلح‌طلب به دست دولت‌های عرب چگونه رخ می‌دهد، گستره این مجازات‌ها چقدر است، چه کسی را هدف می‌گیرد، چه کسی معاف می‌شود و چرا در آن کشورهای عربی که دولت روابطی با دولت اسرائیل برقرار کرده یا توافقاتی در دست دارد، چرا این مجازات‌ها برای شهروندان صلح‌طلب کماکان باقی‌ست، ماهیت و جایگاه تلاش‌های بازیگران عرب برای پایان دادن به این عملکردها چیست.

ما به عنوان بخشی از «اینیتر سالیام» (https://www.peacecomms.org/the-salem-initiative) که کارزاری از طرف «مرکز ارتباطات صلح» (http://peacecomms.org) برای رفع موانع مشارکت مدنی در منطقه است، به این سوالات می‌پردازیم. در خلاصه پیش رو، ما با ارائه مثال‌هایی از قوانین کیفری کشورهای عربی، قوانین مدنی، احکام اسلامی و نشست بین‌المجالس عرب به تشریح حقوقی پدیده «ضدعادی‌سازی» می‌پردازیم. همچنین به منشأ و کاربرد این قوانین اشاره می‌کنیم. این تصویر کلی، به درک آن‌چه سناتور بوکر و پورتمن تلاش دارند به آن برسند کمک می‌کند.

قوانین جواهر عرب

مجلس لبنان در ۱۹۵۵ و مجلس سوریه در ۱۹۵۵

(https://www.economy.gov.lb/ar/services/%2525D9%252585%2525D9%252582%2525D8%2525A7%2525D8%2525B7%2525D8%2525B9%2525D8%2525A9-)

۹۶۴ کردند و قوانین‌شان تا امروز نافذ است. تمرکز این قوانین در زمانی که وضع شدند اصولاً بر روابط تجاری و شکل اولیه قراردادهای مدنی غیردولتی در دو طرف مرز بود. زبان این قوانین بسیار کلی است تا عملاً تمام اشکال روابط مردم-با-مردم را منع کند. مثلاً قوانین سوریه بر «همه اشخاص» ممنوعیت اعمال می‌کند که «خواه مستقیم یا به وکالت بخواهند با سازمان‌ها یا اشخاص ساکن اسرائیل یا وابسته به آن‌ها به سبب ملیت یا کار از طرف آن‌ها قرارداد ببندند. خواه موضوع توافق تجاری یا مالی یا دارای هر ماهیت دیگری باشد».

قوانین ضدعادی‌سازی فعلی عراق به کمی بعدتر از این برمی‌گردد و ناشی از قانون کیفری ۱۹۶۹ است (گرچه سابقه قضایی این قوانین در عراق به زمان تشکیل اسرائیل مدرن برمی‌گردد). ماده ۲۰۱ می‌گوید: «مجازات هر شخصی که اصول صهیونیستی از جمله فراماسونری را ترویج کند و یا خود را ملزم به آن اعلام کند یا با سازمان‌های صهیونیست مرتبط باشد یا با حمایت مادی یا اخلاقی به آن‌ها یاری رساند یا به هر نحوی در راستای تحقق اهداف صهیونیستی عمل کند اعدام است.» این ادبیات بازتابی از ایدئولوژی حزب بعث است که آن زمان حاکم بود. امروز در عراق معنای این قوانین برای قضات و وکلای محدودیتی هم‌جانبه علیه هرگونه تماس با شهروندان اسرائیلی است. صرف‌نظر از این‌که آن شهروندان واقعاً چه عقایدی دارند.

در ۲۰۰۴، فرمان شماره ۷ (http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=54c11c6d4) حکومت موقت ائتلافی عراق بخش ۳ (۱) قانون کیفری ۱۹۶۹ را تعلیق کرد. این قانون بعداً در ۱۴ مارس ۲۰۱۰ دوباره مقرر ملی اصلاح شد (http://www.refworld.org/docid/452524304.html) و با تجدیدنظر در ماده ۲۰۱ مجازات‌ها شدت آن از اعدام به حبس ابد تغییر کرد. این تغییر ناشی از منسوخ‌شدن مجازات مرگ در عراق جز در مورد برخی جرائم خاص بود. بعد از اصلاحیه سال ۲۰۱۰، ده سال گذشته شاهد افزایش ترور شخصیت‌های فرهنگی و نویسندگانی بوده که علناً متهم به «عادی‌سازی» بوده‌اند. این ترورها به دست مهاجمان ناشناس صورت گرفته است. علاوه بر ماده ۲۰۱، ماده ۱۷۲ قانون کیفری هم برای اشخاصی که با هر «کشور متخاصم» که شامل اسرائیل هم می‌شود همکاری تجاری داشته باشند تا ده سال حبس به اضافه جریمه‌ای تا ۱۰۰۰۰ دینار تعیین کرده است (http://www.refworld.org/docid/452524304.html).

تلاش‌های مصر برای مبارزه با عادی‌سازی حتی تا حد تعریف شهروندی این کشور پیش رفته است. «قانون شماره ۲۶ سال ۱۹۷۵ درخصوص ملیت مصری» شهروند مصری را تعریف می‌کند و بعد مصریانی که «صهیونیسم» را بپذیرند مستثنی می‌سازد («صهیونیست‌ها از هیچ یک از تبصره‌های این قانون منتفع نخواهند شد»). ماده ۱۶ این قانون (http://www.refworld.org/docid/452524304.html) لغو شهروندی اتباع مصر را «هرگاه صهیونیست‌بودن آن‌ها احراز شود» تصریح کرده است. متن این قانون از احکام پیشین در دوره عبدالناصر نشأت می‌گیرد و وقتی که دولت مصر مثل بقیه جمهوری‌های عرب عزم کرد تابعیت بیشتر اعضای جمعیت قابل توجه یهودیان بومی خود را لغو کند.

چهل سال بعد از امضای پیمان کمپ دیوید، قانون ۱۹۷۵ کاملاً به قوت خود باقی‌ست. دولت مصر به شکلی سازمان‌یافته تابعیت مصریانی را که با اتباع اسرائیلی ازدواج کنند لغو می‌کند. مثل افرادی که در تصویر بالای این صفحه دیده می‌شوند. آمل شحاده روزنامه‌نگار در مقاله‌ای با تاریخ ۱۸ آگوست ۲۰۲۰ در «المجله» گزارش داد.

BRIEF ANALYSIS

[Iran Takes Next Steps on Rocket Technology](#)

١١ فوریہ ٢٠٢٢

•
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

BRIEF ANALYSIS

[Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism](#)

١١ فوریہ ٢٠٢٢

•
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

[Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule](#)

٩ فوریہ ٢٠٢٢

•
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)